

УДК 342.3+341.1

М. Л. Рабінович, аспірантка
Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Кафедра конституційного права та правосуддя
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

ПРАВОВІ ОСНОВИ ВЗАЄМВІДНОСИН ЄС ТА ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ: ДО ДИСКУСІЇ ЩОДО ФЕДЕРАТИВНОЇ ПРИРОДИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Статтю присвячено аналізу взаємовідносин Євросоюзу та держав-членів у контексті дискусії щодо федеративної природи ЄС. У статті досліджуються правові основи вступу, виходу та виключення держав з ЄС, взаємні обов'язки Євросоюзу та держав-членів, а також основи розподілу компетенції між ЄС та державами-членами. Проводяться паралелі із законодавством федеративних держав (Швейцарія, Німеччина).

Ключові слова: правова природа ЄС, федералізм, розподіл компетенції, наділення компетенціями, субсидіарність

Постановка проблеми. Однією з ключових проблем європейської політичної та правової науки є визначення правової природи Європейського Союзу. Наразі, можна виокремити три основних підходи до визначення правової природи ЄС, а саме ототожнення Союзу із міжнародною організацією (А. Я. Капустін, М. М. Микієвич, В.І. Муравйов, В. М. Посельський); квазіфедеративним утворенням (А. Спінеллі, М. Альбертіні), та розумінням його в якості наднаціональної організації *sui generis*, яка не має аналогів в історії держави і права (І.А. Грицяк, С. Ю. Кашкін). У європейській політико-правовій науці поряд із вищезазначеними можна зустріти такі визначення Євросоюзу, як співдружність держав (*commonwealth*) та конституційний лад держав.

Аналізуючи правову природу ЄС, дослідники вдаються до вивчення правової основи функціонування Союзу, його інституційної структури, процесу прийняття рішень, а також окремих інститутів права ЄС (громадянство, бюджетний процес тощо). Також, ряд класичних аргументів як на користь міжнародно-правової, так і федеративної природи ЄС впливає з аналізу правового регулювання процесів вступу, виходу та виключення з ЄС, а також взаємних відносин ЄС та держав-членів. Дана наукова стаття присвячена аналізу місця взаємовідносин ЄС та держав-членів Союзу у дискусії щодо федеративної природи ЄС.

Актуальність дослідження даної теми зумовлена декількома чинниками. По-перше необхідно зауважити, що Лісабонським договором передбачено реформування розподілу компетенцій між Європейським Союзом та державами-членами. По-друге, актуальність дослідження пов'язана із необхідністю більш чіткого визначення правової природи ЄС у контексті подальшого розвитку Союзу. Дослідження взаємовідносин ЄС із державами-членами Союзу є також актуальним для вітчизняної науки у зв'язку із зростанням кількості тристоронніх програм міжнародного співробітництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на актуальність обраної для дослідження теми, проблематика наукової роботи знаходить своє відображення у працях незначної кількості вітчизняних вчених-правників та фахівців у галузі державного управління, зокрема, І.А. Грицяка [1], М. М. Микієвича [2], І.В. Муравйова [3] та В. М. Посельського [4]. Проблеми правової природи ЄС знаходять своє відображення у дослідженнях таких фахівців у галузі євроінтеграції та права ЄС, як Б. Розамонд [21], А. Моравчік [19] та Ф. Харбо [16].

Метою статті є дослідження місця взаємовідносин ЄС та держав-членів Союзу у дискусії щодо федеративної природи ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження.

І. Вступ, вихід та виключення з Союзу

Передумови вступу до ЄС знаходять своє відображення у ст. 40 ДЄС [11, ст. 40]. Відповідно до положень цієї статті, будь-яка європейська держава, яка поважає цінності, закріплені в ст. 2 ДЄС та є відданою їхньому розповсюдженню, може подати заявку на членство в ЄС. Відповідно до ст. 2 ДЄС, Союз ґрунтується на таких цінностях, як повага до людської гідності, свобода, демократія, рівність, верховенство права та повага до прав людини, включаючи права осіб, які належать до меншин [11, ст.2]. Інші вимоги до держав, які воліють приєднатися до ЄС, знаходять своє відображення у так званих Копенгагенських критеріях.

Дані критерії було затверджено Європейською Радою у Копенгагені у 1993 році та доповнено Мадридською Європейською Радою 1995 року. Копенгагенські критерії включають три групи передумов, яким мають відповідати держави, аби увійти до Союзу, а саме політичні, економічні та законодавчі [14]. Політичний аспект передумов вступу до Союзу базується на поняттях демократії та верховенства права. Ключовим економічним критерієм вступу до ЄС є функціонуюча ринкова економіка. Значну роль відіграє й рівень наближення законодавства держави, яка прагне членства в Союзі, до *acquis communautaire*, правового надбання Союзу.

Статтею 49 ДЄС встановлюється й процедура вступу до Союзу. Відповідні процедурні положення направлені на реалізацію основної неписаної політичної передумови вступу до Союзу – а саме одностайної підтримки вступу нової держави державами-членами ЄС [5, с. 525]. Відповідна підтримка має бути висловлена у три етапи.

По-перше, тоді, коли Рада ЄС отримує заявку та запитує в Комісії її думку щодо держави-заявника. По-друге, саме підтримка усіх держав-членів є надзвичайно важливою в рамках переговорів щодо умов вступу держави до ЄС (щодо перехідного періоду, квот, внесків до бюджету ЄС та отримання коштів з нього). Фінальним етапом прийняття держави до ЄС є ратифікація вступу держави до Союзу в усіх парламентах держав-членів та Європарламенті та внесення відповідних змін до Договорів (наприклад, щодо ваги голосів у Раді ЄС чи кількості місць у Європейському Парламенті).

Поряд із одностайною підтримкою усіх держав-членів як неписаною умовою вступу держави до ЄС, вченими виокремлюється цілий ряд офіційно не закріплених передумов членства у Союзі. Серед них – географічна наближеність до держав ЄС; тенденція до прийняття груп-держав, а також кількість населення у державі. Після «східного» розширення ЄС, зростає важливість рівня економічного розвитку потенційних членів [17, с. 535].

Відповідно до частини 1 ст. 50 ДЄС, кожна держава-член може вийти з Союзу відповідно до власних конституційних положень [11, ст. 50]. Згідно з ч.2 даної статті, держава-член має повідомити Європейську Раду про свій намір, внаслідок чого розпочинаються переговори між Союзом та відповідною державою щодо умов її виходу з Союзу. З боку Союзу, договір про вихід держави з ЄС укладає Рада ЄС (рішення приймається кваліфікованою більшістю голосів у порядку, передбаченому ст. 283(3)(b) ДФЄС [12, ст. 283]) після отримання згоди Європарламенту. Ані ДЄС, ані ДФЄС не передбачено процедури виключення держави-члена з Союзу, зокрема в рамках санкцій, які Союз може застосовувати до держав-членів у відповідності зі ст. 7 ДЄС. Особливості вступу та виходу з ЄС можуть бути використані в якості аргументів як прибічниками федеративної природи Союзу, так і їхніми опонентами, які схильні отожднювати ЄС із міжнародною організацією. Найбільш важливою особливістю вступу до ЄС, яка дозволяє поставити під сумнів сприйняття його в якості класичної міжнародної міжурядової організації, є наявність умов щодо вступу до Союзу, адже вступ до ММО, як правило, не пов'язаний із виконанням певних умов, і термін «умовність» в контексті діяльності ММО здебільшого застосовується у контексті виконання ними певних дій – зокрема, використання фінансових інструментів для допомоги державам-членам.

Використання системи умов вступу до Союзу як для покращення внутрішньої ситуації у державах – потенційних членах Союзу, так і для недопущення виникнення складнощів в рамках функціонування Союзу є нехарактерним для ММО.

Щодо відсутності законодавчо закріпленої можливості виключення держави зі складу Союзу, необхідно підкреслити, що таке положення є характерним, скоріше, для законодавства федеративної держави, аніж правової бази діяльності ММО, оскільки більшість ММО передбачають можливість позбавлення держав членства в організаціях в якості санкції за порушення міжнародно-правових норм.

II. Взаємні обов'язки Союзу та держав-членів

Взаємні права та обов'язки Союзу та держав-членів знаходять своє відображення у статті 4 ДЕС. Так, згідно з ч.2 ст. 4 ДЕС, Союз має поважати рівність держав-членів перед Договорами, а також їхню національну ідентичність, яка віддзеркалюється у їхніх базових структурах – політичних та конституційних, включаючи регіональне та місцеве самоврядування [11, ст. 4]. ЄС також зобов'язаний поважати державні функції держав-членів, зокрема забезпечення територіальної цілісності, законності та правопорядку, а також національної безпеки. Ч. 2 ст. 4 ДЕС особливо підкреслює, що національна безпека залишається сферою одноосібної відповідальності кожної держави-члена [11, ст. 4].

Згідно з ч. 3 ст. 4 ДЕС, у світлі реалізації принципу лояльного співробітництва, Союз та держави-члени, поважаючи один одного, мають допомагати один одному під час виконання завдань, які випливають з реалізації положень Договорів [11, ст. 4]. Цією ж частиною ст. 4 ДЕС передбачено, що держави-члени зобов'язуються втілювати необхідні заходи, загальні чи спеціальні, направлені на реалізацію задач, які випливають з Договорів. Крім того, держави-члени зобов'язуються сприяти реалізації завдань Союзу та утримуватися від будь-яких заходів, які можуть запобігти здійсненню даних завдань.

Закріплення взаємних обов'язків федерації та її суб'єктів в конституціях федеративних держав може бути як прямим, так і впливати з принципів взаємовідносин федерації та суб'єктів. Наприклад, згідно з ч. 2 ст. 44 Конституції Швейцарської конфедерації, федерація та кантони зобов'язані брати до уваги інтереси один одного, та надавати один одному підтримку, зокрема надавати адміністративну та правову допомогу. В якості прикладів непрямого закріплення взаємних обов'язків федерації та суб'єктів можливо навести ст.25 Федеральної Конституції Німеччини та ст. 47 Конституції Швейцарської Конфедерації. Так згідно зі ст. 25 Конституції Німеччини, усі державні органи федерації та земель надають один одному правову та міжвідомчу допомогу [15, ст. 25]. Відповідно до ст.47 Конституції Швейцарської Конфедерації, Союз поважає самостійність кантонів [6, ст. 47]. Таким чином, можна зробити висновок, що закріплення в установчих договорах Союзу взаємних обов'язків ЄС та його зокрема обов'язків, пов'язаних із реалізацією співробітництва між ними, є подібним до регулювання відповідного питання у конституціях федеративних держав.

III. Розподіл компетенцій між ЄС та державами-членами: принципи субсидіарності та пропорційності в правовій системі ЄС

Базовий принцип, який обумовлює розподіл компетенцій між Союзом та державами-членами, сформульований у ч.1 ст. 1 ДЕС, відповідно до положень якої держави-члени передають компетенції Союзу для досягнення спільних цілей. Принцип наділення компетенціями (conferral of competences) деталізується у значній кількості положень ДЕС. Так, згідно з ч.1 ст. 4 ДЕС, компетенції, які не передаються Союзу відповідно до установчих договорів, залишаються в держав-членів [5, ст. 4].

ДФЕС розподіляє сфери суспільних відносин щодо яких держави-члени передали Союзу певні компетенції на «категорії та галузі компетенцій Союзу». Вичерпний список даних категорій та галузей компетенції міститься у ст.ст. 2-6 ДФЕС [12, ст. 2-6]. Компетенції Союзу розподіляються на три основні категорії: виняткові, спільні та доповнюючі.

Виняткові компетенції ЄС є основою європейської інтеграції та функціонування Союзу. Згідно зі ст. 2 ДФЕС, тоді, коли Договори наділяють Союз винятковими повноваженнями у певній сфері, тільки Союз має право здійснювати законодавчу діяльність та приймати зобов'язуючі правові акти. Вичерпний список виняткових компетенцій ЄС міститься у ст. 3 ДФЕС [12, ст. 3]. Тоді як Союз має виняткову компетенцію лише у шести сферах, у значній кількості сфер Союз та держави-члени мають сумісну компетенцію.

Необхідно зауважити, що правове регулювання розподілу компетенцій між федерацією та її суб'єктами, зокрема, виокремлення виняткових повноважень федерації та сфер, в рамках яких федерація та її суб'єкти здійснюють повноваження сумісно, здійснюється конституціями федеративних держав. Так, правовій регламентації відповідних питань присвячено розділ 2 Конституції ФРН та розділ 3 Конституції Швейцарської Конфедерації [6, ст. 3; 15, ст. 2].

Поряд із принципом наділення компетенціями, основоположну роль у розподілі компетенцій між Союзом та державами-членами грають принципи субсидіарності та пропорційності.

Принцип субсидіарності є структурним принципом, направленим на вирішення питання розподілу повноважень між центром та «різноманітними суб'єктами-членами» в контексті національного права, права ЄС та міжнародного права [13, с. 7]. Сутність принципу субсидіарності, у найбільш загальному вигляді, полягає у тому, що організаційні та правові завдання мають вирішуватися на найбільш віддаленому від центра рівні, на якому їхня реалізація є можливою та ефективною.

В праві ЄС принцип субсидіарності застосовується до усіх категорій компетенцій ЄС, окрім виняткових компетенцій Союзу. Умови дотримання принципу субсидіарності сформульовано у ч. 3 ст. 5 ДЄС. Негативною умовою реалізації компетенції на рівні Союзу в контексті принципу субсидіарності, є неможливість досягнення цілей запропонованої міри державами-членами на центральному, регіональному або локальному рівні. В якості позитивної умови виокремлюється те, що цілі запропонованої міри можуть бути краще досягнуті на рівні Союзу, зважаючи на їхній масштаб та очікуваний ефект [11, ст. 5]. Принцип пропорційності сформульовано у ч. 4 ст. 5 ДЄС, відповідно до якої зміст та форма дій Союзу не мають перевищувати рівня, необхідного для досягнення цілей Союзу [11, ст. 5]. Більш детальне уявлення про реалізацію цього принципу можна отримати шляхом аналізу деяких прецедентів Суду Справедливості ЄС, зокрема Іспанія проти Ради ЄС (Case C-310/104 Spain v Council (Spanish cotton subsidies')) [8] та Британський Американський Тютюн (інвестиції) (Case C-491/01 British American Tobacco (Investments) and Imperial Tobacco) [10]. В обох випадках, Суд підтримав дії ЄС, які оскаржувалися заявниками у зв'язку із посиланням на можливе недотримання принципу пропорційності, визначивши їх пропорційними цілям, які мали бути досягнуті за їхньою допомогою.

Протоколом (№ 2) про застосування принципів субсидіарності та пропорційності передбачено ряд конкретних обов'язків інститутів щодо реалізації принципу субсидіарності та пропорційності. Наприклад, у ст. 2 Протоколу передбачено обов'язок Комісії щодо консультацій, зокрема, коли це необхідно, проведення консультацій на регіональному та локальному рівнях [20].

З метою реалізації передбачених Лісабонським договором повноважень національних парламентів щодо контролю за дотриманням інститутами ЄС принципів субсидіарності та пропорційності, ст. 4 Протоколу зобов'язує Комісію, Раду ЄС та Європарламент направляти проекти законодавчих актів національним парламентам. Ст. 5 Протоколу передбачає необхідність включення до складу проекту будь-якого законодавчого акту детальної інформації щодо дотримання принципів субсидіарності та пропорційності, зокрема, в контексті фінансового впливу даних проектів.

Варто зазначити, що характеристика принципів субсидіарності та пропорційності в системі ЄС неможлива без звернення до критики даних концепцій. Значна кількість наукових робіт присвячена, зокрема, критиці принципу субсидіарності. Так, споконвічно, ефективність принципу субсидіарності заперечувалася на основі того, що принцип субсидіарності не є суто юридичним принципом, а поєднує в собі соціологічні, політичні та філософські елементи, що значно ускладнює його застосування правозастосовними органами. В цьому контексті, основна складність асоціюється з тим, як саме порівняти ефективність заходів на різних рівнях, коли ці заходи ще не було реалізовано на жодному з них [13, с. 8].

Другою важливою перешкодою на шляху до ефективної реалізації принципу субсидіарності є різність його сприйняття та ставлення до нього на різних рівнях влади. Так, відповідно до дослідження ставлення до цього принципу в Європейському Парламенті, німецькому Бундестазі та Баварському ландтазі було виявлено, що національний та регіональний парламент сприймають принцип субсидіарності в контексті посилення власних позицій по відношенню до європейського рівня управління [18, с. 35]. Різне сприйняття принципу субсидіарності на різних рівнях влади та прагнення інститутів на кожному з цих рівнів інтерпретувати відповідний принцип на свою користь на практиці може призвести до складнощів у комунікації та кооперації між інституціями різних рівнів.

Тоді як аргументи щодо практичної складності перевірки дотримання принципу субсидіарності та відповідних складнощів у комунікації між різними рівнями влади навряд чи пов'язані із певними часовими обмеженнями, досвід євроінтеграції від Маастрихтського до Лісабонського договору свідчить про те, що закріплення в установчих договорах ЄС принципу субсидіарності не стало на заваді ані поглибленню євроінтеграції, ані розширенню Європейського Союзу.

Можливою причиною цього, поряд із споконвічною відсутністю прямого зв'язку між нормативним закріпленням принципу субсидіарності, є правозастосовна практика Суду Справедливості ЄС, яка воліє до захисту позицій Євросоюзу у спорах, що впливають з можливої недотримки принципу субсидіарності (спори Британський Американський Тютюн (інвестиції) (Case C-491/01 British American Tobacco (Investments) and Imperial Tobacco) [10]; Королева за заявою Водафон та Інші проти Державного секретаріату з Бізнесу, Підприємства та Регуляторної Реформи (Case C-58/08 The Queen, on the application of Vodafone Ltd and Others v Secretary of State for Business, Enterprise and Regulatory Reform) [7]; Монсантра Технології проти Сефетра БВ та Інші (Case C-428/08 Monsanto Technology LLC v Cefetra BV and Others) тощо [9].

Із аналізу процедур, закріплених у Протоколі про застосування принципів субсидіарності та пропорційності та правозастосовної практики Суду Справедливості ЄС можна зробити висновок, що в Союзі практикується, в основному, превенція порушень принципів субсидіарності та пропорційності в процесі прийняття рішень.

Дослідження основ правового регулювання вступу, виходу та виключення з ЄС, взаємних обов'язків ЄС та держав-членів, а також принципів розподілу компетенцій між ЄС та державами-членами дозволяє дійти наступних висновків у зв'язку із правовою природою ЄС.

Висновки. Правове регулювання відносин між ЄС та державами-членами має багато спільного із правовим регулюванням відносин між федерацією та її суб'єктами у федеративних державах. Зокрема, як в установчих договорах ЄС, так і в конституціях багатьох федеративних держав передбачено право виходу зі складу об'єднання, тоді як виключення з об'єднання не допускається. Характерним як для установчих договорів ЄС, так і для конституцій федеративних держав є закріплення взаємних прав та обов'язків об'єднання та суб'єктів, які входять до його складу. Щодо розподілу компетенцій між Союзом та державами-членами, необхідно зауважити, що наявність сфер виключної компетенції федерації та сфер, в яких федерація та суб'єкти здійснюють повноваження сумісно є характерною для федеративних держав. Принцип субсидіарності, який становить основу визначення компетенцій Євросоюзу та держав-членів, застосовується у переважній більшості федеративних держав.

В той же час, інститут умовності вступу до Союзу (conditionality), правові основи реалізації права виходу з Союзу та функціонування принципу пропорційності не є характерним для федеративних держав.

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні особливостей інституційної структури ЄС та основ функціонування правової системи Союзу у контексті дискусії щодо федеративної природи ЄС.

Список літератури

1. Грицяк І.А. Правова та інституційна основа Європейського Союзу [Текст]: Підручник/ І.А. Грицяк, В. В. Говоруха, В. Ю. Стрельцов; за заг. ред. М. Бойцун; Міністерство освіти і науки України, Національна академія державного управління при Президенті України, Харківський регіональний інститут державного управління, Університет Метрополітен (Лондон). Х.: «Магістр», 2009 – 620 с.
2. Микієвич М. М. Інституційне право Європейського Союзу у сфері зовнішньої політики та безпеки [Текст] / М. Микієвич. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені І.Франка, 2005 – 416 с.
3. Муравйов В., Березовська І. Види компетенцій реформованого Європейського Союзу / В. Муравйов, І. Березовська // Вісник Київського університету ім. Тараса Шевченка. Міжнародні відносини. – 2009. – Вип. 37. – С. 53-57.
4. Посельський В. М. Європейський Союз: інституційні основи європейської інтеграції [Текст]/ В. М. Посельський. К.: Смолоскип, 2002 – 168 с.
5. Balasz P. Enlargement conditionality of the European Union and future prospects [Text]. /P. Balasz// The European Union in the world. Essays in Honour of Marc Maresceau/ I. Govaere, E. Lannon, P. Van Elsuwege, A. Stanislas (eds.) – London: Martinus Nijhoff Publishers, 2014 – pp. 523-541
6. Bundesverfassung der Schweizerischen Eidgenossenschaft [Текст]. London: Contentmedia group, 2011. – 202 p.
7. Case C-58/08. The Queen, on the application of Vodafone Ltd and Others v Secretary of State for Business, Enterprise and Regulatory Reform [2010]. ECR I-3771 – [Electronic resource]. – 1 p. – Mode of access. <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=79665&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1171> – Title from the screen
8. Case C-310/104 Spain v Council (Spanish cotton subsidies') [2006] ECR I-7285 – 60p. – Mode of access. <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62004CJ0310&lang1=en&type=TEXT&ancre=-> – Title from the screen
9. Case C-428/08. Monsanto Technology LLC v Cefetra BV and Others. [2010]. ECR I-98 78- [Electronic resource]. – 1 p. – Mode of access. <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=80491&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1260> – Title from the screen
10. Case C-491/01. British American Tobacco (Investments) [2002]. ECR I-11453 – [Electronic resource]. – 67 p. – Mode of access. <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30dd10221b738a56468a9308f4fecaf6d5f3.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuPbNn0?text=&docid=47582&pageIndex=0&doclang=en&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1031> – Title from the screen
11. Consolidated version of the Treaty on the European Union [Текст]//Blackstone's EU Treaties and legislation/ N. Foster (ed.). Oxford: Oxford University Press, 2014. pp.1-20
12. Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union [Текст] //Blackstone's EU Treaties and legislation/ N. Foster (ed.). Oxford: Oxford University Press, 2014. pp.21-112
13. Estella A. The EU subsidiarity principle and its critique [Text]/ A. Estella. – Oxford: Oxford University Press, 2002 – 210 p.
14. European Council. Copenhagen Criteria/ European Council. [Електронний ресурс]. – Електрон. дан. (1 файл). – Режим доступу: http://europa.eu/rapid/press-release_DOC-93-3_en.htm?locale=en
15. Grundgesetz Deutschlands [Text] // Beck-texte im DTV. Muenchen: Deutscher Taschenbuch Verlag, 2014. pp. 1-30
16. Harbo F. Towards a European Federation. The EU in the light of comparative federalism [Text]/ F. Harbo – Berlin: Nomos, 2005 – 212 p.
17. Kochenov D. Overestimating conditionality [Text]/D. Kochenov// The European Union in the world. Essays in Honour of Marc Maresceau/ I. Govaere, E. Lannon, P. Van Elsuwege, A. Stanislas (eds.). – London: Martinus Nijhoff Publishers, 2014 – pp. 541-557
18. Martin A. The principle of subsidiarity and institutional predisposition: Do the European Parliament, the German Bundestag and the Bavarian Landtag define subsidiarity differently? [Text] / A. Martin. Muenchen: CAP, 2010. – 40 p.
19. Moravcsik A. In defense of the 'democratic deficit': reassessing legitimacy in the European Union [Text]/A. Moravcsik// Journal of Common Market Studies, 2002 – № 40 (4)- pp. 603-624
20. Protocol (№ 2) on the application of the principles of subsidiarity and proportionality [Text] //Blackstone's EU Treaties and legislation/ N. Foster (ed.). Oxford: Oxford University Press, 2014. pp. 125-128
21. Rosamond B. Theories of European integration [Text]/ B. Rosamond. – Basingstocke: Macmillan Press LTD, 2000 – 315 p.

Стаття надійшла 15.09.2015 р.

М. Л. Рабинович, аспирантка
Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова
Кафедра конституционного права и правосудия
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ВЗАИМООТНОШЕНИЙ ЕС И ГОСУДАРСТВ-ЧЛЕНОВ: К ДИСКУССИИ О ФЕДЕРАТИВНОЙ ПРИРОДЕ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

Резюме

Статья посвящена исследованию взаимоотношений Европейского Союза и его государств-членов в контексте дискуссии о федеративной природе Европейского Союза. В статье раскрываются основы правового регулирования вступления, выхода и исключения государств из Европейского Союза, взаимные обязанности ЕС и государств-членов, а также базовые принципы распределения компетенций между Союзом и государствами-членами. Среди основных рассматриваемых принципов распределения компетенций между ЕС и государствами-членами: принцип наделения компетенциями, а также принципы subsidiarity и пропорциональности. Проводятся параллели с законодательством федеративных государств (Германия, Швейцария). Анализ выбранной для исследования проблематики позволяет выделить значительное количество федеративных черт Евросоюза.

Ключевые слова: правовая природа ЕС, федерализм, распределение компетенций, наделение компетенциями, subsidiarity

M. L. Rabinovych, Ph.D student
Odessa I. I. Mechnikov National University
the Department of Constitutional Law and Justice
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

LEGAL BASICS OF THE RELATIONS BETWEEN THE EU AND ITS MEMBER STATES: TO THE DISCUSSION OF THE FEDERAL NATURE OF THE UNION

Summary

The article is dedicated to researching into the relations between the EU and its Member States with regard to the discussion of the federal nature of the Union. The article elaborates on the basics of legal regulation of entering, exiting and exiting the EU, as well as the exclusion from the Union; mutual obligations of the EU and Member States and basic principles of the distribution of competencies between the EU and its Member States. Major considered principles of the distribution of competencies between the EU and its Member States include: a principle of conferral of competencies, and principles of subsidiarity and proportionality. Comparisons with the legislation of federations are provided (Germany, Switzerland). The analysis of the problem, chosen for the investigation, allows singling out a considerable number of federal features of the EU.

Key words: legal nature of the EU, federalism, distribution of competencies, conferral of competencies, subsidiarity